Referendumverordening Houten 2023

De raad van de gemeente Houten;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 februari 2023;

gelet op de artikelen 84, 149 en 154 van de Gemeentewet;

besluit vast te stellen de:

Referendumverordening Houten 2023

Artikel 1. Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

a. referendum: volksraadpleging waarbij de kiesgerechtigden zich uitspreken over een voorgenomen raadsbesluit.
b. kiesgerechtigd: stemrecht hebben voor de verkiezing van de leden van de raad;
c. raad: de gemeenteraad van de gemeente Houten.

Artikel 2. Referendum, initiatief, onderwerpen

1. Er kan een referendum worden gehouden op initiatief van kiesgerechtigden en/of de raad.
2. Onderwerp van een referendum is een voorgenomen raadsbesluit (of een op zichzelf staand beslispunt daarin), met uitzondering van besluiten:
   a. over individuele kwesties, zoals benoemingen, ontslagen, schorsingen, kwijtscheldingen en schenkingen;
   b. over de hoogte van geldelijke voorzieningen voor ambtsdragers, gewezen ambtsdragers en hun nabestaanden;
   c. over de vaststelling, wijziging of intrekking van de arbeidsvoorwaardenregeling en daaruit voortvloeiende besluiten met betrekking tot de griffier en de medewerkers van de griffie;
   d. over het voor kennisgeving aannemen van notities en rapporten;
   e. in het kader van deze verordening;
   f. over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en de jaarrekening;
   g. over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen;
   h. waarbij het belang van een referendum niet opweegt tegen de verantwoordelijkheid van de raad voor kwetsbare groepen en hun plaats in de samenleving;
   i. ter uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft;
   j. die naar het oordeel van de raad hun grondslag vinden in een eerder genomen besluit waarover een referendum is gehouden of kon worden gehouden;
   k. waarvan de inwerkingtreding of uitvoering niet kan worden uitgesteld vanwege daarmee gemoeide spoedeisende gemeentelijke belangen;
   l. waarvan de raad van mening is dat andere dan bovengenoemde dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden.

Artikel 3 Samenstelling referendumcommissie

1. De raad stelt een referendumcommissie in en benoemt haar leden.
2. De referendumcommissie bestaat uit drie en maximaal vijf leden/deskundigen en kiest uit haar midden een voorzitter.
3. De referendumcommissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris vanuit de griffie.
4. De voorzitter en de leden van de referendumcommissie kunnen geen deel uitmaken van of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van bestuursorganen van de gemeente.
5. De leden worden benoemd voor een periode van 4 jaar. Aftredende leden kunnen éénmaal worden herbenoemd.

Artikel 4. Taken en vergaderingen referendumcommissie

1. De referendumcommissie heeft tot taak:
   a. de raad te adviseren over:
      1 °. de vraag of sprake is van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 2, tweede lid;
      2°. de vraagstelling van een referendum inclusief de antwoordmogelijkheden en stemprocedure, en
      3 °. de datum van het te houden referendum;
   b. de voorzitter van de raad te adviseren over het papieren en het digitale formulier voor de ondersteuningsverklaringen;
   c. burgemeester en wethouders te adviseren over:
      1°. de stembiljetten, en
      2°. de verstrekking van subsidies als bedoeld in artikel 10;
   d. het toezicht op neutrale informatie en voorlichting over het te houden referendum;
   e. toezicht te houden op de uitvoering van deze verordening;
   f. klachten te behandelen in het kader van de toezichttaak, genoemd onder d en e;
   g. binnen drie maanden na de dag waarop het referendum wordt gehouden, dan wel binnen drie maanden nadat duidelijk is dat er geen referendum plaatsvindt, een evaluatie uit te brengen over het referendumproces.
2. De referendumcommissie kan op eigen initiatief advies uitbrengen over aanpassingen van deze verordening, over de bij referenda en referendumverzoeken te volgen procedure en over alle overige zaken die het referendum betreffen en die zij van belang acht.
3. De referendumcommissie vergadert in beslotenheid.
4. De adviezen van de referendumcommissie zijn openbaar.
5. Ingediende klachten en de reacties daarop worden na hoor en wederhoor geanonimiseerd openbaar gemaakt.

Artikel 5. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 1: inleidend verzoek

1. Het inleidend verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste 1% van de personen die kiesgerechtigd zijn op 1 januari van het jaar waarin het formulier zoals omschreven in artikel 5, lid 4 wordt uitgegeven.
2. Een inleidend verzoek wordt schriftelijk ingediend bij de voorzitter van de raad, uiterlijk zeven dagen voor de raadsvergadering waarin het voorgenomen raadsbesluit wordt besproken.
3. Een ondersteuningsverklaring voor het inleidend verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.

4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier waarop de titel van het voorgenomen raadsbesluit is opgenomen en de datum van de dag waarop het formulier wordt verstrekt. In aanvulling hierop wordt voorzien in de mogelijkheid om digitale ondersteuningsverklaringen in te dienen. Deze digitale mogelijkheid komt zoveel mogelijk overeen met het papieren formulier voor de ondersteuningsverklaringen en wordt enkel via de website van de gemeente en met DigiD aangeboden.
5. De voorzitter van de raad controleert de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.
6. De raad beslist of het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
7. Als het verzoek wordt ingewilligd, behandelt de raad het voorgenomen besluit waarop het verzoek zich richt. Het voorgenomen besluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden tot de eerstvolgende vergadering na de dag waarop de uitslag van het referendum wordt bekendgemaakt, tenzij eerder negatief over de ontvankelijkheid van het verzoek wordt beslist.

Artikel 6. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 2: definitief verzoek

1. Het definitief verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste 7% van de personen die kiesgerechtigd zijn op 1 januari van het jaar waarin het formulier zoals omschreven in artikel 6, lid 4 wordt uitgegeven.
2. Een definitief verzoek wordt ingediend bij de voorzitter van de raad binnen zes weken na de dag dat de raad heeft besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
3. Een ondersteuningsverklaring voor het definitief verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier waarop de titel van het voorgenomen raadsbesluit is opgenomen. In aanvulling hierop wordt voorzien in de mogelijkheid om digitale ondersteuningsverklaringen in te dienen. Deze digitale mogelijkheid komt zoveel mogelijk overeen met het papieren formulier voor de ondersteuningsverklaringen en wordt enkel via de website van de gemeente en met DigiD aangeboden.
5. De voorzitter van de raad controleert de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.
6. De voorzitter van de raad maakt wekelijks bekend hoeveel geldige ondersteuningsverklaringen zijn ingediend.
7. De voor het inleidend verzoek verzamelde ondersteuningsverklaringen tellen niet mee voor het definitief verzoek.
8. Indien het verzoek voldoet aan de hiervoor gestelde eisen, neemt de raad zo mogelijk in de eerstvolgende vergadering na de dag van ontvangst van het definitieve verzoek een besluit over het houden van een referendum.

Artikel 7. Initiatief van de raad

1. De raad kan besluiten tot het houden van een referendum.
2. Zo spoedig mogelijk nadat dit besluit is genomen, behandelt de raad het voorgenomen raadsbesluit waarover het referendum zal worden gehouden. Het voorgenomen raadsbesluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden totdat de uitslag van het referendum bekend is gemaakt.

Artikel 8. Datum stemming

1. De raad bepaalt tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de dag waarop de stemming over het referendum plaatsvindt, op grond van een advies van de referendumcommissie.
2. De stemming vindt plaats uiterlijk 6 maanden na de dag waarop besloten is tot het houden van een referendum. De raad kan deze termijn met ten hoogste 1 maand verlengen om de stemming te combineren met een reguliere verkiezing of om te voorkomen dat de stemming in een schoolvakantie voor het basis- en voortgezet onderwijs valt die voor de regio is aangewezen.

Artikel 9. Vraagstelling referendum

1. De raad stelt tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de vraagstelling vast.
2. Bij een referendum wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het voorgenomen raadsbesluit zijn of kan de vraag bestaan uit een op zichzelf staand beslispunt daaruit.
3. Bij een referendum op initiatief van de raad wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het voorgenomen raadsbesluit zijn of kan de vraag bestaan uit meerdere antwoordmogelijkheden. In geval van meerdere antwoordmogelijkheden wordt een stemmethode benut waarbij kiesgerechtigden meerdere antwoordmogelijkheden kunnen goedkeuren of rangschikken.
4. Over de vraagstelling brengt de referendumcommissie advies uit met een voorstel voor de stemprocedure.

Artikel 10. Budget, subsidieplafond en subsidiecriteria

1. Nadat is besloten tot het houden van een referendum, stelt de raad in een afzonderlijk besluit een budget vast voor de organisatie van en de voorlichting over het referendum.
2. Tevens stelt de raad het subsidieplafond vast voor activiteiten ter ondersteuning van het publieke debat en de meningsvorming over het voorgenomen raadsbesluit waarop het referendum betrekking heeft.
3. Burgemeester en wethouders stellen een subsidieregeling vast met nadere regels over de te verstrekken subsidies.

Artikel 11. Procedure voorbereiding, stemming, uitslagbepaling en bekendmaking

Op de procedure ter voorbereiding, stemming, vaststelling en bekendmaking van de uitslag van het referendum zijn de hoofdstukken E, paragrafen 2 en 4, J, L, N, paragraaf 1, en P, paragrafen 1 en 4, van de Kieswet van overeenkomstige toepassing, voor zover bij deze verordening niet anders is bepaald.

Artikel 12. Uitslag

1. Het referendum is geldig indien ten minste 30% van het aantal kiesgerechtigden heeft deelgenomen aan de stemming.
2. Het centraal stembureau berekent de uitslag van het referendum en geeft aan hoeveel stemmen voor en tegen het voorgenomen raadsbesluit of beslispunt zijn uitgebracht, alsmede het aantal blanco en ongeldige stemmen en het aantal stemmen bij volmacht. Het centraal stembureau

stelt vast of een meerderheid voor dan wel tegen het voorgenomen raadsbesluit of beslispunt heeft gestemd, waarbij blanco en ongeldige stemmen buiten beschouwing worden gelaten.
3. Het centraal stembureau brengt de uitslag over aan de raad, vergezeld van het proces-verbaal, en maakt beide onverwijld bekend op een algemeen toegankelijke wijze.
4. In geval van een meerkeuzereferendum op initiatief van de raad wordt de keuzemogelijkheid die conform de gekozen stemmethode de meeste stemmen heeft gekregen als referendumuitspraak vastgesteld en bekendgemaakt op een algemeen toegankelijke wijze.
5. De raad doet op basis van het door het centraal stembureau vastgestelde proces-verbaal een uitspraak of de stemming op wettige wijze is geschied.
6. De raad neemt het definitieve besluit over het voorgenomen raadsbesluit niet later dan 2 maanden na de datum waarop het referendum heeft plaatsgevonden.

Artikel 13. Strafbepaling

Met een hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft degene die:

a. stembiljetten, volmachtbewijzen of stempassen namaakt of vervalst met het oogmerk deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
b. stembiljetten, volmachtbewijzen of stempassen die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheid of vervalsing hem, toen hij deze ontving, bekend was, opzettelijk als echt en onvervalst gebruikt of door anderen doet gebruiken;
c. stembiljetten, volmachtbewijzen of stempassen voorhanden heeft met het oogmerk om deze wederrechtelijk te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
d. als gemachtigde stemt voor een persoon, wetende dat deze is overleden;
e. bij een referendum door gift of belofte een kiesgerechtigde omkoopt om volmacht te geven tot het uitbrengen van zijn stem;
f. stelselmatig personen aanspreekt of anderszins persoonlijk benadert ten einde hen te bewegen het formulier op hun oproepingskaart, bestemd voor het stemmen bij volmacht, te ondertekenen en deze kaart af te geven.

Artikel 14. Intrekking oude verordening

De Referendumverordening Houten zoals vastgesteld bij raadsbesluit van 14 maart 2006 wordt ingetrokken.

Artikel 15. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op de dag na de datum van bekendmaking.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Referendumverordening Houten 2023.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 9 mei 2023.

De raad van de gemeente Houten,

de griffier, {{?esl:Signer2:Capture:size(200,100)}}	de voorzitter, {{?esl:Signer1:Capture:size(200,100)}}
C.M.S. Visser	G.P. Isabella

Toelichting

Algemeen

Een Referendumverordening waarbij de mogelijkheid wordt gegeven een referendum te organiseren over een voorgenomen raadsbesluit is bij uitstek een instrument van de raad.
In de Referendumverordening worden diverse taken niet gedelegeerd aan het college van burgemeester en wethouders (hierna: college), maar aan raad of griffier gelaten. De organisatie en uitvoering van het referendum zelf, nadat duidelijk is dat dit er komt, ligt uiteraard wel bij het college.

Artikelsgewijs

Artikel 1. Definities
Kiesgerechtigd
Voor het begrip 'kiesgerechtigd' is aangesloten bij degene die gerechtigd is deel te nemen aan de raadsverkiezingen. Dit is geregeld in artikel B3 van de Kieswet (18 jaar of ouder, Nederlander of EU-onderdaan of vijf jaar een verblijfsvergunning, of rechtmatig in Nederland verblijvend op grond van de Vreemdelingenwet 2000 of op grond van een verdrag tussen een internationale organisatie en de Staat der Nederlanden inzake de zetel van deze organisatie in Nederland).
De nadere bepaling van kiesgerechtigd zijn is afhankelijk van de fase waarin het proces verkeert: het gaat er om wie stemrecht zou hebben bij de raadsverkiezing op de dag waarop het formulier voor de ondersteuningsverklaringen voor het inleidend respectievelijk definitief verzoek wordt verstrekt en de dag van stemming over het referendum.

Referendum
Deze verordening gaat uit van een referendum op basis van een voorgenomen raadsbesluit. Een referendum is te zien als een advies van burgers aan de raad over een voorgenomen besluit. De verordening is ook van toepassing op een referendum op initiatief van de raad.

Artikel 2. Referendum, initiatief, onderwerpen
Eerste lid
Er kan een referendum worden gehouden op initiatief van kiesgerechtigden en / of de raad. De raad beslist of er een referendum kan worden gehouden.

Tweede lid
Onderwerp van een referendum is een voorgenomen raadsbesluit. In de praktijk kan het zijn dat onderdelen van het besluit tot meer of minder discussie leiden. Om deze reden is de mogelijkheid gecreëerd om een referendum te houden over een beslispunt van een voorgenomen raadsbesluit, mits dat onderdeel los te koppelen is van de andere onderdelen.

Bepaalde onderwerpen waarover de raad een besluit kan nemen lenen zich minder goed voor een referendum. Deze zijn hier als uitzondering opgenomen. De lijst is gebaseerd op de ervaringen met onder meer de destijds bestaande Tijdelijke referendumwet en autonome gemeentelijke verordeningen; bij de onderdelen f en g gaat het om het budgetrecht van de raad.

Artikel 3. Samenstelling referendumcommissie
Een referendumcommissie wordt ingesteld nadat de Referendumverordening is vastgesteld. Het is een permanente commissie omdat een referenduminitiatief ineens kan opkomen en er dan binnen enkele dagen een advies dient te worden uitgebracht over bijvoorbeeld de vraag of een referendum mogelijk is over het voorgenomen raadsbesluit. Het kan zijn dat de leden van de referendumcom-

missie lange tijd niet bijeenkomen. Als er geen referenduminitiatief is, zal er doorgaans geen reden zijn om te vergaderen. Wanneer een lid van de referendumcommissie ontslag neemt, is het aan de raad om zo snel mogelijk een vervanger te benoemen. Er is niet bepaald dat het lid van de referendumcommissie aanblijft totdat in diens opvolging is voorzien. Het kan soms enkele maanden duren voordat er een opvolger is benoemd. Het is niet gewenst om iemand die ontslag neemt in het ongewisse te laten over wanneer dat ontslag uiteindelijk ingaat.
Er is niet expliciet geregeld dat leden van de referendumcommissie (bijvoorbeeld in geval van niet functioneren) ontslagen kunnen worden. In het algemeen geldt dat diegene die benoemt ook kan ontslaan. De leden van de commissie worden geselecteerd door de voorzitter van de raad en de griffier die de kandidaat-leden voorgedragen voor benoeming, waarbij de zittende voorzitter of leden van de referendumcommissie ook worden betrokken.

Artikel 4. Taken en vergaderingen referendumcommissie
De referendumcommissie heeft diverse adviserende taken. Daarnaast houdt de referendumcommissie toezicht op het gehele referendumproces. De referendumcommissie kan gevraagd en ongevraagd advies geven.

Eerste lid
Onder a tot en met c staat de advisering aan respectievelijk de raad, de voorzitter van de raad en het college. De referendumcommissie heeft een adviserende rol bij diverse stappen in het referendumproces die gevoelig kunnen liggen of voor discussie kunnen zorgen.
Onder d is vastgelegd dat de referendumcommissie tevens tot taak heeft om toe te zien op een neutrale informatie en voorlichting.
Onder e is de rol van de referendumcommissie als toezichthouder op het hele referendumproces vastgelegd. Een uitvloeisel van die rol is de behandeling door de referendumcommissie van klachten over het referendumproces (onder f). Klachten kunnen over uiteenlopende zaken gaan, bijvoorbeeld het afkeuren van een aantal ondersteunende handtekeningen, het aantal stembureaus of een campagneuiting van een organisatie. De klachtafhandeling is adviserend, niet bindend.
Wellicht ten overvloede: de taak die de referendumcommissie heeft ten aanzien van klachten over het referendumproces heeft niet te maken met het klachtrecht dat wordt geregeld in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb); dat klachtrecht gaat immers alleen over gedragingen van bestuursorganen en personen die daarbij werkzaam zijn. De afdoening daarvan is een taak van het bestuursorgaan zelf.
De referendumcommissie brengt na afloop van elk referendumproces een evaluatie uit (onder g). Dit kan gaan om een referendumproces inclusief een gehouden referendum, maar ook over een referendumproces waarbij het niet tot een daadwerkelijk gehouden referendum is gekomen.

Artikel 5. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 1: inleidend verzoek
Het inleidend verzoek heeft twee functies: aantonen dat er binnen de gemeente enig draagvlak is voor een referendum en: een toetsmoment of over het voorgenomen raadsbesluit een referendum kan worden gehouden. Daarom is het aantal handtekeningen voor het inleidend verzoek laag.

Eerste lid
Omdat het aantal kiesgerechtigden per dag kan verschillen, wordt daarvoor 1 januari als peildatum aangehouden van het jaar waarin het inleidend verzoek wordt gedaan. Fictief voorbeeld: op 1 januari 2023 was het aantal kiesgerechtigden in Houten 25.000. 1% betekent dan 250 handtekeningen. Dit aantal wordt gecommuniceerd zodat initiatiefnemers weten hoeveel handtekeningen nodig zijn.

Derde en vierde lid

Ondersteuningsverklaringen kunnen in de procedure voor het inleidend verzoek op grond van deze verordening schriftelijk worden ingediend. De handtekeningen moeten worden geplaatst op formulieren die door de voorzitter van de raad worden verstrekt. De referendumcommissie heeft een adviserende rol. In de procedure van ondersteuning wordt ook de digitale mogelijkheid opengesteld (vierde lid, tweede volzin). Van belang hierbij is dat de privacy en veiligheid van systemen (voorkomen van fraude) kan worden gewaarborgd. Daarom wordt alleen het digitale formulier dat beschikbaar is op de website van de gemeente en met DigiD moet worden ingevuld, voorgeschreven.

Vijfde lid
Bij het controleren van de geldigheid van de handtekeningen wordt beoordeeld of diegenen die de ondersteuningsverklaring indienen, kiesgerechtigd zouden zijn voor de raadsverkiezingen op het moment dat de voorzitter van de raad het formulier voor de ondersteuningsverklaringen verstrekt. Bij het zetten van de handtekening is nog niet bekend of, en zo ja wanneer het referendum gehouden wordt. Daarom wordt hier voor een andere peildatum gekozen dan de dag van het referendum. Om verwarring over deze peildatum te voorkomen is het goed om deze uitgiftedatum ook op het ondersteuningsformulier te zetten.
Het ligt voor de hand ook de controle te laten uitvoeren door de voorzitter van de raad. Deze heeft als voorzitter van het gemeentelijke stembureau toegang tot de basisregistratie persoonsgegevens.

Zesde lid
De raad beslist of het inleidend verzoek kan worden ingewilligd. Hierbij wordt getoetst aan de in artikel 2, tweede lid, vermelde onderwerpenlijst. En wordt beoordeeld of er een voldoende aantal geldige ondersteuningsverklaringen is. De referendumcommissie heeft hierbij een adviserende rol. Het besluit van de raad op het inleidend verzoek is een besluit in de zin van de Awb. Hiertegen staat bezwaar en beroep open.

Zevende lid
Als de raad het voorgenomen raadsbesluit referendabel acht, wordt het inhoudelijk besproken, waarbij uiteraard amendementen en moties kunnen worden ingediend. Pas daarna worden de initiatiefnemers in de gelegenheid gesteld om aan te vangen met het verzamelen van ondersteuningsverklaringen voor stap 2. Dan is immers pas duidelijk hoe het voorgenomen raadsbesluit eruit ziet en waar het referendum exact over zal gaan.

Achtste lid
Over het voorgenomen raadsbesluit zelf wordt dan niet gestemd. Dit gebeurt pas nadat het referendum is gehouden of nadat de raad heeft besloten dat er geen referendum gehouden kan worden.

Artikel 6. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 2: definitief verzoek
De procedure voor het definitief verzoek is in grote lijnen gelijk aan die voor het inleidend verzoek. Het aantal vereiste handtekeningen is hier 7% van het aantal kiesgerechtigden voor de gemeenteraad. Omdat het aantal kiesgerechtigden per dag kan verschillen, wordt 1 januari als peildatum aangehouden (van het jaar waarin het formulier ondersteuningsverklaring wordt uitgegeven).
Fictief voorbeeld: op 1 januari 2023 was het aantal kiesgerechtigden in Houten 25.000. Dat betekent gedurende het jaar 2023: 7 % van 25.000 = 1.750 handtekeningen. Dit aantal wordt gecommuniceerd zodat initiatiefnemers weten hoeveel handtekeningen benodigd zijn.
Dit houdt verder onder meer in dat de voorzitter van de raad controleert op voldoende handtekeningen van kiesgerechtigden. De kiesgerechtigdheid is hier gekoppeld aan *de dag waarop het formulier voor het definitief verzoek wordt verstrekt.* In de procedure voor het definitief verzoek wordt ook de digitale mogelijkheid opengesteld (vierde lid, tweede volzin).

Van belang hierbij is dat de privacy en veiligheid van systemen (voorkomen van fraude) kan worden gewaarborgd. Daarom wordt alleen het digitale formulier dat beschikbaar is op de website van de gemeente en met DigiD moet worden ingevuld, voorgeschreven.

De controle op de ondersteuningsverklaringen is hier de enige check die hoeft plaats te vinden, de andere afwegingen zijn immers bij het inleidend verzoek al aan de orde geweest. Men heeft zes weken de tijd om de handtekeningen in te zamelen: nu 7% van het aantal kiesgerechtigde inwoners. De raadsvoorzitter zendt na de controle een voorstel aan de raad over het te nemen besluit over het definitieve verzoek met daarbij gevoegd het controlerapport. De raad neemt dan zo mogelijk in de eerstvolgende vergadering het besluit of het definitieve verzoek wordt ingewilligd.
Ook zal de referendumcommissie zich in deze periode buigen over de vraagstelling en eventueel de datum (tenzij dit al eerder is gebeurd) en ook daarover besluit de raad.
Omdat er de nodige tijd verbonden is aan het checken van de handtekeningen (7 maal zoveel als de eerste keer) en aan de advisering van de referendumcommissie, is opgenomen dat het "*zo mogelijk"* in de eerstvolgende vergadering na ontvangst wordt behandeld. Als de periode tot de raadsvergadering te kort is voor deze controlehandelingen, of de advisering is nog niet ontvangen, kan dus ook nog voor de daaropvolgende raadsvergadering worden gekozen.

Dat de ondersteuningsverklaringen van het inleidend verzoek niet meetellen voor het definitief verzoek heeft de volgende reden. Tijdens het inleidend verzoek is het voorgenomen raadsbesluit nog niet besproken door de raad; het voorstel kan dus nog gewijzigd worden als gevolg van amendementen. Daarom is het mogelijk dat een kiesgerechtigde het inleidend verzoek ondersteunt, maar geen handtekening wil zetten voor het definitief verzoek omdat inmiddels aan zijn of haar bezwaren tegemoet is gekomen.
Of over het voorgenomen raadsbesluit een referendum kàn worden gehouden is eerder in het proces, bij het inleidend verzoek, reeds beslist. Een voldoende aantal handtekeningen zal dan ook een positief besluit tot het houden van het referendum inhouden.

Artikel 7. Initiatief van de raad
De raad kan ook zelf het initiatief nemen om een referendum te houden. Vaak zal het voorstel daartoe van een of meer raadsleden of fracties afkomstig zijn. Elk raadslid heeft op grond van artikel 147a van de Gemeentewet het recht van initiatief om een (uitgewerkt) voorstel voor bijvoorbeeld een referendum te doen. Ook kan elk raadslid een motie daartoe indienen.
Een initiatiefvoorstel of motie kan bijvoorbeeld een voorstel voor een referendum inhouden over een onderwerp waarbij aan kiesgerechtigden alternatieven wordt voorgelegd en waarbij het college wordt verzocht een en ander in een nota uit te werken. Over een initiatiefvoorstel moet op grond van artikel 147a, vierde lid, van de Gemeentewet het college de gelegenheid krijgen wensen en bedenkingen naar voren te brengen.
Initiatiefvoorstellen en moties worden behandeld conform het Reglement van Orde van de raad. Op grond van artikel 4, eerste lid, onder a, heeft de referendumcommissie de taak te adviseren alvorens de raad besluit een referendum te houden. Het is daarom zaak om een voorgenomen referendum-initiatief zo snel mogelijk bij de referendumcommissie te melden. Het initiatiefvoorstel of de motie kan resulteren in een raadsbesluit tot het houden van een referendum als bedoeld in artikel 7.

Artikel 8. Datum stemming
Over de dag van de stemming brengt de referendumcommissie advies uit (artikel 4, eerste lid, onder a, sub 3°). Met een laten samenvallen met eventuele naderende verkiezingen en met het niet samenvallen van een referendum met een vakantieperiode is rekening gehouden.

Artikel 9. Vraagstelling referendum

Eerste lid
De raad stelt de vraagstelling van het referendum vast na advies van de referendumcommissie; deze zal daarover doorgaans in overleg treden met de initiatiefnemers van het referendum en de portefeuillehouder uit het college.

Tweede lid
Bij een referendum kan de vraagstelling verschillende varianten omvatten. De raad kan aan de kiesgerechtigde inwoners de (eenvoudige) vraag voorleggen of zij vóór dan wel tegen het voorgenomen raadsbesluit zijn. Het referendum kan ook gaan over een op zichzelf staand beslispunt daaruit. Indien er meerdere referendumverzoeken met voldoende ondersteuningsverklaringen zijn ingediend tegen verschillende beslispunten dan wordt over elk van deze beslispunten apart gestemd middels een voor/tegen stemming. De commissie adviseert hierover.

Derde lid
Als er gekozen wordt voor meerdere antwoordmogelijkheden zal de referendumcommissie adviseren mèt een voorstel voor de stemprocedure (zie artikel 4, vierde lid). Wat de meest geschikte stemprocedure is, hangt mede af van het aantal antwoordmogelijkheden en de aard ervan. Er wordt gekozen voor een stemmethode een absolute meerderheidsuitslag garandeert of de kans hierop vergroot.

Drie mogelijkheden voor stemmen over meerdere antwoordopties zijn:
(a) het uitbrengen van één stem op een antwoordmogelijkheid naar keuze waarbij de antwoordmogelijkheid met de meeste stemmen wordt verkozen. Deze mogelijkheid wordt afgeraden vanwege het grotere risico op een onduidelijke uitslag (een winnende optie met minder dan 50% van de stemmen);
(b) het uitbrengen van één of meerdere stemmen op elk van de antwoordmogelijkheden die de kiezer verkiest ('approval voting') waarbij de antwoordmogelijkheid met de meeste stemmen wordt verkozen;
(c) het plaatsen van de antwoordmogelijkheden in volgorde van voorkeur (waarbij indien geen van de alternatieven een absolute meerderheid heeft, de stemmen van het minst populaire alternatief worden overgeheveld naar de keuze van tweede voorkeur van de betreffende kiezers) waarbij de antwoordmogelijkheid die meer dan 50% aan (herverdeelde) stemmen behaalt wordt verkozen.

Artikel 10. Budget, subsidieplafond en subsidiecriteria
Eerste lid
Als duidelijk is dat er een referendum komt, dient de raad een budget vast te stellen. Allereerst voor de organisatie van het referendum zelf (stempassen, stembiljetten, stembureaus, enz). Daarnaast een bedrag voor voorlichting.

Tweede lid
Daarnaast wordt een subsidieplafond vastgesteld voor het verstrekken van subsidies voor activiteiten die burgers en maatschappelijke organisaties rond het referendum organiseren.
Voor subsidie komen activiteiten in aanmerking die het publieke debat en de meningsvorming rond het referendum ondersteunen. Een subsidieplafond is belangrijk omdat daardoor open-einderegelingen worden voorkomen. Als het subsidieplafond is bereikt, moet de aanvraag om subsidie namelijk worden geweigerd (artikel 4:25, tweede lid, van de Awb).
Een subsidieplafond is iets anders dan alleen vermelding op de begroting dat er voor een bepaald beleidsterrein een bepaald bedrag beschikbaar is aan subsidies. Een subsidieplafond is concreter; het moet onder die naam worden vastgesteld als het bedrag dat gedurende een bepaald tijdvak ten hoogste beschikbaar is voor de verstrekking krachtens een wettelijk voorschrift van bepaalde met

name genoemde subsidies (artikel 4:22 van de Awb). In deze verordening gebeurt dat door vermelding van het vaststellen van het plafond door de raad.

Derde lid
De bevoegdheid om nadere regels te stellen wordt aan het college gedelegeerd. Hieraan is in 2021 reeds invulling gegeven.

Artikel 12. Uitslag
Hier is een minimale opkomst genoemd die moet worden behaald om het referendum geldig te doen zijn. Ook de huidige verordening bevat zo'n drempel. Voorkomen moet worden dat, bij een zeer kleine opkomst, de mening van slechts een gering deel van de kiezers adviserend is. De drempel van een opkomst van 30% van de kiesgerechtigden is gebruikelijk en redelijk.
In artikel 12 zijn verder bepalingen opgenomen over de taken van het centraal stembureau bij de telling, de vaststelling en de bekendmaking van de uitslag van een referendum. Deze wijken deels af van desbetreffende bepalingen in de Kieswet of vullen deze aan. Onder andere artikel P23 van de Kieswet (onderdeel van paragraaf 4) is van overeenkomstige toepassing verklaard. Daarin is geregeld dat het centraal stembureau zijn proces-verbaal (met weglating van de ondertekening) onverwijld op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar maakt.
In het derde lid van artikel 12 is bepaald dat het centraal stembureau de uitslag aan de raad over-brengt. Het vijfde lid regelt dat de raad een uitspraak doet over de wettigheid van de stemming. Het zesde lid legt vast dat de raad binnen een termijn van hoogstens 2 maanden na de referendum-datum een besluit neemt over het aangehouden raadsbesluit waarom het ging. Zo nodig wordt een extra raadsvergadering ingepland.

Artikel 13. Strafbepaling
Op grond van artikel 154, eerste lid, van de Gemeentewet kan de raad op overtreding van een verordening een straf stellen van ten hoogste drie maanden hechtenis of een geldboete van de tweede categorie. Voor het bepalen van wat strafbaar is, is aangesloten bij hoofdstuk Z, paragraaf 1, van de Kieswe